

КИМБЕРСЬКИЙ З. Ю.,
студент II курсу магістратури
(Науково-навчального Інститут права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка)

УДК 346

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2022.2.13>

БЕЗВІДКЛИЧНА ДОВІРЕНІСТЬ З КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ В ІНСТИТУТІ КОРПОРАТИВНОГО ДОГОВОРУ

Стаття присвячена дослідженню проблематики визначення правової природи безвідкличної довіреності з корпоративних прав, зокрема, проте не виключно у інституті корпоративного договору, що укладається у межах господарських товариств. З метою комплексного висвітлення обраної проблематики автором здійснюється структурування статті на окремі підрозділи кожен із яких логічно доповнює один одного, що у своїй єдності надають можливість сформулювати заключні умовиводи. Відтак, автором проводиться аналіз інституту представництва, крізь призму висвітлення положень національного цивільного законодавства, а також національної правової доктрини, щодо розуміння правової природи досліджуваного явища та практики його реалізації. Окрема увага концентрується на дослідженні довіреностей, як ключових юридичних документів, що опосередковують собою інститут представництва. Відтак, автором надається не лише тлумачення "довіреності", як юридичного документу, але й окрема увага присвячується видам довіреностей, та особливостям, здійснення представництва за ними. У продовження власних наукових пошуків, на основі викладених загальнотеоретичних понять та правових явищ, автор концентрує увагу на дослідженні безвідкличної довіреності з корпоративних прав. Окрім того, у статті надається авторське бачення тлумачення, такого юридичного інструменту, як безвідклична довіреність, а також визначаються взаємозв'язки між безвідкличною довіреністю та корпоративним договором. Окрема увага автором приділяється визначенню важливості безвідкличної довіреності з корпоративних прав як інструменту виконання корпоративного договору. Зокрема, автором концентрується увага на проблемних аспектах котрі можуть виникати при реалізації повірених прав довірителя за безвідкличною довіреністю з корпоративних прав, та формується шляхи їх розв'язання. За результатами проведеного дослідження формулюються висновки, що мають практичне значення та можуть стати основою для подальших наукових пошуків у площині дослідження безвідкличної довіреності з корпоративних прав.

***Ключові слова:** представництво, довіреність, безвідклична довіреність, безвідклична довіреність з корпоративних прав, корпоративний договір, договір між акціонерами, забезпечення виконання корпоративного договору.*

Kymberskyi Z. Yu. Irrevocable power of attorney for corporate rights in the institution of a corporate agreement

The research is devoted to the study of the problem of determining the legal nature of the irrevocable power of attorney for corporate rights, including, but not limited to, in the institution of a corporate agreement concluded within corporations. In order to comprehensively cover the selected issues, the author is structuring the article into separate sections, each of which logically complements each other, which

provides an opportunity to formulate final conclusions. Thus, the author analyzes the representation institute through the prism of the national civil law provisions, as well as national legal doctrine to understand the legal nature of the legal construction under study and the practice of its implementation. Particular attention is focused on the study of powers of attorney as key legal documents that used in the sphere of the representation institute. Thus, the author provides not only the interpretation of the "power of attorney" as a legal document, but also gives special attention to the types of powers of attorney, and the features of the representation of them. Continuing his own research, based on the outlined general theoretical concepts and legal phenomena, the author focuses on the study of irrevocable power of attorney for corporate rights. In addition, the research provides the author's vision of the interpretation of such a legal instrument as an irrevocable power of attorney and defines the connections between the irrevocable power of attorney and the corporate agreement. The author pays special attention to determining the importance of an irrevocable power of attorney for corporate rights as a tool for fulfilling a corporate agreement. In particular, the author focuses on the problematic aspects that may arise in the implementation of the attorney's rights of the principal under the irrevocable power of attorney for corporate rights, and forms ways to solve them. Based on the results of the study, are formulated conclusions that have practical importance and can serve as the basis for further research in the field of irrevocable power of attorney for corporate rights.

***Key words:** representation, power of attorney, irrevocable power of attorney, irrevocable power of attorney for corporate rights, corporate agreement, agreement between shareholders, ensuring the implementation of the corporate agreement.*

Вступ. Положення про безвідкличну довіреність є новелою національного українського законодавства, а відтак й правового інституту корпоративного договору. Відзначимо, що перед тим, як перейти до розгляду вище зазначеної проблематики по суті, перш за все, варто коротко сконцентрувати увагу на аналізі інституту представництва загалом, як основоположного правового концепту у даній площині. Встановимо, що дослідженням інституту представництва в цілому займалися такі вчені як М. М. Агарков, В. К. Андрєєв, А. Г. Басистов, І. А. Бірюков, Д. В. Боброва, С. М. Братусь, А. Г. Власова, М. В. Гордон, А. Г. Домбругова, Ю. О. Заїка, В. М. Зубар, О. С. Йоффе, Л. О. Казанцев, О. О. Красавчиков, П. А., Невхгодіна О.Л., та інші, дослідження регулювання довіреностей здійснювалося у працях вчених О. В. Дзери, А. І. Дрішлюк, О. С. Йоффе, Н. С. Кузнєцової, О. Л. Невхгодіної, С. Г. Пасічник, Л. К. Радзівєвської, С. Я. Фурси, Є. І. Фурси, Є.О. Харитоновна, О. І. Харитонової та інших. Можна сказати про те, що практика використання безвідкличної довіреності з корпоративних прав була досить незначною а дослідженню конкретно цього окремого інструменту в національній доктрині не було приділено достатньо уваги. Окрім того, варто зазначити, що загальні положення законодавства не визначають загально-правового єдиного визначення безвідкличної довіреності з корпоративних прав. Разом з тим, безвідклична довіреність з корпоративних прав є унікальним правовим явищем для права України в цілому, та для його інституту представництва зокрема. Крім того, безвідклична довіреність є надзвичайно важливим інструментом для виконання корпоративних договорів.

Постановка завдання. Інститут безвідкличної довіреності з корпоративних прав у аспекті реалізацій корпоративних договорів, не зважаючи на окремі доктринальні напрацювання у даній площині підлягає ґрунтовному науковому осмисленню. Відтак, автором ставляться перед собою наступні завдання:

- здійснити загальний опис правового явища безвідкличної довіреності з корпоративних прав;
- охарактеризувати відповідність правового інструменту безвідкличної довіреності всередині загальних положень про представництво та довіреності;

- охарактеризувати зв'язок безвідкличної довіреності з інститутом корпоративного договору;
- визначити важливість існування правового інструменту безвідкличної довіреності з корпоративних прав для забезпечення виконання корпоративних договорів;
- виокремлення суб'єктів, що можуть бути довірителями за безвідкличною довіреністю з корпоративних прав, а також предмету даної довіреності;
- формулювання загального визначення безвідкличної довіреності з корпоративних прав, а також визначення перспектив і напрямків подальших досліджень обраної теми.

Результати дослідження. *Загальна характеристика інституту представництва в національному праві.* Довіреність є одним з інструментів, що використовується в межах національного інституту представництва. Інститут представництва врегульований главою 17 Цивільного кодексу України (далі- ЦКУ). Відповідно до даного нормативно-правового акту, представництвом є правовідношення, в якому одна сторона (представник) зобов'язана або має право вчинити правочин від імені другої сторони, яку вона представляє. Представництво виникає на підставі договору, закону, акта органу юридичної особи та з інших підстав, встановлених актами цивільного законодавства (ст. 237 ЦКУ) [1]. Як бачимо, визначення надане законодавцем є у міру загальним та у міру конкретним й надає можливість по-перше зрозуміти правову природу аналізованого нами явища, по-друге зрозуміти його суть. Відтак, в цілому представництво можна охарактеризувати як правовідношення, в рамках якого одна особа (представник) правомірно здійснює певні юридично важливі дії від імені та під повну відповідальність іншої сторони (представництво якої здійснюється) у певних відносинах з третіми сторонами. Не дивлячись на це, ще задовго до формулювання зазначених положень у Цивільному Кодексі України, правова доктрина досліджуючи інститут представництва, наводила свої трактування даному юридичному явищу. Зокрема, Невзгодіна О.Л. при дослідженні інституту представництва, констатувала, що виступ від імені особи, яку представляють, вважається правомірною дією представника, що вчиняється в інтересах особи, яку представляють у стосунку до третіх осіб, поінформованих про представницький характер дії та спрямований на набуття або здійснення прав і обов'язків особи, яку представляють з безпосереднім правовим результатом для останньої. Іншими словами, представництво в цивільному праві характеризується повним заміщенням особи, яку представляють представником у процесі здійснення тих чи інших юридичних дій [2, с. 8–9]. Загалом, вчена у власних дослідженнях передала всю правову суть представництва як такого, що фактично зводиться до заміщення певної особи у правовідношеннях, без трансформування на неї прав та обов'язків, що покладаються на особу, яку вона представляє. У продовження дослідження обраної проблематики, відзначимо, що науковець Бірюков І.А., досліджуючи інститут представництва, та юридичне явище представництво вважає за необхідне окремо сконцентрувати увагу на його ознаках, адже таким чином видається за можливе деталізувати положення національного законодавства, а відтак і роз'яснити суть аналізованого нами поняття. Відтак, вчена визначає наступні ознаки представництва:

- Права та обов'язки належать одній особі, а здійснюються безпосередньо іншою.
 - Представник вчиняє певні юридичні дії.
 - Представник діє не від свого імені, а від імені іншої особи.
 - Представник діє виключно в межах наданих йому повноважень.
 - Правові наслідки настають не для представника, а для особи, яку він представляє.
- Якщо укладена представником угода спричинила для контрагента збитки, то зобов'язаною стороною буде не представник, а особа, яка надала йому повноваження для вчинення цього правочину [3, с. 124].

Вважаємо, що вище були систематизовано окреслені всі найважливіші ознаки представництва, як такого, відтак зазначений підхід вченого Бірюкова І.А. можна взяти за основу для проведення подальших наукових пошуків.

Представництво та безвідклична довіреність з корпоративних прав. Відтак, здійснивши коротке окреслення інституту представництва, можемо сконцентрувати увагу на представництві з безвідкличної довіреності з корпоративних прав. З огляду на викладене вище,

констатуємо на важливості доктринальних положень про вчинення в інтересах особи яку представляють дії представницького характеру. Однак, в випадку з безвідкличною довіреністю з корпоративних прав, про такі інтереси говорити однозначно важко. Адже довіритель видає таку довіреність з метою виконання або забезпечення виконання своїх зобов'язань як сторони корпоративного договору (в товариствах з обмеженою або додатковою відповідальністю) або з метою виконання або забезпечення виконання зобов'язань акціонерів, предметом яких є права на акції або повноваження акціонерів (в акціонерних товариствах). В обох цих випадках, дії які має право вчинити представник на чие ім'я видана така довіреність будуть пов'язані з забезпеченням належного виконання корпоративного договору довірительом, повністю заміщуючи його представником в відносинах які врегульовані корпоративним договором. Це зумовлюється інтересами іншої сторони такого договору, яка у свою чергу буде боятись порушення такого договору довірительом, або вже прямим порушенням довірительом своїх обов'язків за корпоративним договором, а отже такі дії будуть спрямовані на примусове виконання засобів захисту, передбачених корпоративним договором які будуть спрямовані на захист інтересів іншої сторони такого договору. Це також підтверджується частою практикою видачі безвідкличної довіреності з корпоративних прав на ім'я особи, що вибирається не довірительом, а іншою стороною корпоративного договору, відповідно до його умов. Тобто, ми маємо певну суперечність з фундаментальними положеннями цивільного законодавства зокрема щодо природи представництва. Дана суперечність, на мою думку не є критичною, та долається в національній правовій системі за допомогою детального аналізу відносин пов'язаних з виданням безвідкличної довіреності з корпоративних прав. Адже, у будь-якому разі, навіть видаючи таку безвідкличну довіреність з корпоративних прав, яка буде певним чином обмежувати здійснення своїх корпоративних прав довірительом, він завжди виявляє власну волю на її видання, та діє власних інтересах. Однак, ці інтереси маємо шукати не в діях, які вчинятиме представник, а в меті та обставинах видачі такої довіреності.

Зокрема, як розглядається в даній статті, дана довіреність видається в рамках правовідносин всередині корпоративного договору. В свою чергу, як зазначає науковець Бежевець А.М., основною метою корпоративного договору є забезпечення інтересів учасників товариства. [4, с. 185] Крім того, відповідно до статті 6 ЦКУ, сторони є вільними в укладенні договору, виборі контрагента та визначенні умов договору з урахуванням вимог Цивільного кодексу, інших актів цивільного законодавства, звичаїв ділового обороту, вимог розумності та справедливості. Тобто, сторона, яка укладає корпоративний договір та видає безвідкличну довіреність є вільною в такому укладенні та визначенні його умов, крім того корпоративний договір в сучасній науковій літературі розглядається як договір, що укладається на забезпечення інтересів його учасників, тож можемо сказати, що й безвідкличну довіреність довіритель видає для забезпечення власних інтересів, які однак полягають не в його інтересі, щоб дії передбачені такою довіреністю були вчинені, а в інтересі укласти корпоративний договір.

Загальна характеристика довіреностей. Відповідно до статті 244 ЦКУ представництво, яке ґрунтується на договорі, може здійснюватися за довіреністю. Довіреністю є письмовий документ, що видається однією особою іншій особі для представництва перед третіми особами. Довіреність на вчинення правочину представником може бути надана особою, яку представляють (довірительом), безпосередньо третій особі. Тобто, довіреність є одним із документарних варіантів юридичного оформлення відносин представництва. Вона не є окремим правовідношенням як представництво, а є документом, яким таке представництво оформлюється. Науковець А.К. Серая, провівши аналіз чинної правової доктрини щодо поняття довіреності зазначає, що розуміння поняття і суті довіреності в науці цивільного права тяжіє до визнання видачі довіреності одностороннім правочином, особливості вчинення якого регулюються ЦК України. Поряд із цим сама довіреність розуміється вченими здебільшого у значенні письмового документу або ж документу встановленого зразка, що видається однією особою іншій особі для представництва перед третіми особами. [5, с. 55] Також варто сказати, що саме через довіреність як документ, який пред'являється третій особі така третя особа і інформується про те, що в даному випадку має місце представництво.

Важливим елементом довіреності, як ми бачимо з визначення з закону є те, що вона видається для здійснення представництва, яке ґрунтується на договорі. Юридична спільнота найчастіше це розуміє так, що йде мова про договір доручення, однак, на наше переконання видається невиправданим суміщати юридичні конструкції, котрі однаковими, ані за своєю правовою природою, ані за своєю практичною реалізацією. Відтак, не зважаючи на те, що як за довіреністю, так і за договором доручення відбувається делегування прав, зазначені правові інституту не є тотожними. Відмінність полягає у тому, що довіреність, є нічим іншим як документом, що виступає юридичною підставою для представництва, у свою чергу договір доручення – це зобов'язання, метою якого є вчинення юридично значимих дій повіреним на користь та за кошт довірителя. Щодо досліджуваної нами безвідкличної довіреності з корпоративних прав, то на наше переконання, дана довіреність є правовим явищем особливого роду, адже може ґрунтуватися прямо на відповідному корпоративному договорі, прямо пов'язана з ним й видається на його виконання і Крім того, корпоративний договір, як єдиний документ, може бути змішаним договором, що містить в собі положення різних договорів, зокрема і договору доручення. Тут ми знову можемо повернутися до питання яке розглядалося раніше щодо інтересів довірителя та сказати, що віднести конструкцію інтересу до договору нам певною мірою дозволяє норма Цивільного кодексу.

Особливості безвідкличної довіреності з корпоративних прав. Головною ознакою, що визначає особливості безвідкличної довіреності сформульована в статті 249 ЦКУ: "особа, яка видала довіреність, за винятком безвідкличної довіреності, може в будь-який час скасувати довіреність або передоручення." Тобто, вже з юридичного визначення можемо зрозуміти, що безвідклична довіреність не може бути відкликана. Така особливість зумовлена необхідністю захисту відносин, передбачених корпоративним договором на основі якого вона видається. Крім, того ЦКУ відходить від своєї монополії в регулюванні відносин пов'язаних з довіреністю в частині, що стосується безвідкличних довіреностей з корпоративних прав: "законом може бути встановлено право особи видавати безвідкличні довіреності на певний час. Безвідклична довіреність з корпоративних прав видається відповідно до закону, що регулює діяльність відповідних господарських товариств." При цьому жоден нормативно-правовий акт не містить загального визначення довіреності з корпоративних прав, при цьому закони, що регулюють діяльність окремих господарських товариств говорять про безвідкличну довіреність з корпоративних прав з огляду на особливості, що існують в цих товариствах.

До пов'язаності безвідкличної довіреності з корпоративним договором. Переходячи до аналізу безвідкличних довіреностей з корпоративних договорів, можемо констатувати, що Закон України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю" встановлює: "у разі якщо довіреність видається з метою виконання або забезпечення виконання зобов'язань учасників як сторін корпоративного договору, предметом яких є права на частку у статутному капіталі або повноваження учасників, довіритель може зазначити у довіреності, що до закінчення її строку вона не може бути скасована без згоди представника або може бути скасована лише у випадках, передбачених у довіреності" [6].

Відтак, темпоральна конструкція видачі безвідкличної довіреності прямо пов'язується з корпоративним договором. Разом із тим Закон України "Про акціонерні товариства" містить схоже, проте не ідентичне положення, що встановлює: "у разі якщо довіреність видається з метою виконання або забезпечення виконання зобов'язань акціонерів, предметом яких є права на акції або повноваження акціонерів, довіритель може зазначити у довіреності, що до закінчення її строку вона не може бути скасована без згоди представника або може бути скасована лише у випадках, передбачених у довіреності" [7].

В цьому визначенні безвідклична довіреність лінгвістично не пов'язується з корпоративним договором, чи договором між акціонерами як його називає зазначений закон. Однак, у даній площині, варто пам'ятати, що безвідклична довіреність з корпоративних прав є довіреністю, яка передбачена нормами ЦКУ і на яку поширюються його положення що регулюють звичайні довіреності. Ці положення, встановлюють зв'язок довіреності з договором, який був проаналізований раніше в даній статті. Єдиним договором, який містить

зобов'язання предметом яких можуть бути права на акції або повноваження акціонерів є корпоративний договір, або ж договір між акціонерами. Крім того, до Закону України "Про акціонерні товариства" положення, що регулюють корпоративний договір та безвідкличну довіреність з корпоративних прав були додані одним Законом № 1984-VIII від 23.03.2017, окрім того такі положення містяться в послідовних статтях, така юридична техніка також показує прямий зв'язок цих двох правових явищ.

Тож можемо впевнено говорити про законодавче визначення безвідкличної довіреності, як інструменту нерозривно пов'язаного з виконанням умов корпоративного договору.

Крім того, важливим є момент тих прав, які можуть бути надані довірителем в рамках такого корпоративного договору та які складатимуть предмет такої довіреності. Відтак, вже із самого визначення даної довіреності випливає, що лише зобов'язання прямо пов'язані з правами на частку в товаристві або іншими корпоративними правами, що з неї випливають можуть становити предмет такої довіреності. Це означає, що наприклад, в рамках певного корпоративного договору, який містить в собі такий засіб забезпечення виконання зобов'язання як, наприклад неустойка, чи інший грошовий засіб забезпечення виконання зобов'язання, не можна видати безвідкличну довіреність з корпоративних прав предметом якої буде право на розпорядження коштами на певному банківському рахунку довірителя, для того щоб скористатися ними для погашення зобов'язання при порушенні договору. Це чітко сформульовано як в Законі України "Про акціонерні товариства", (що закріплює, наступне положення: "забезпечення виконання зобов'язань акціонерів, предметом яких є права на акції або повноваження акціонерів"), так і в Законі України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю" (що у свою чергу визначає наступне положення: "забезпечення виконання зобов'язань учасників як сторін корпоративного договору, предметом яких є права на частку у статутному капіталі або повноваження учасників"). З цього, а також з наведених формулювань обох законів можна зробити висновок, що не кожна сторона корпоративного договору може видати безвідкличну довіреність, а лише акціонер чи учасник товариства (назва суб'єкта відрізняється залежно від виду товариства), інші потенційні учасники корпоративного договору, як от кредитор чи треті особи не можуть видавати такі безвідкличні довіреності, адже вони не мають корпоративних прав.

Відтак, зважаючи на описану схожість правової суті безвідкличної довіреності з корпоративних прав в обох законах, що регулюють діяльність окремих видів господарських товариств та містять положення про безвідкличну довіреність з корпоративних прав, враховуючи певні лінгвістичні та інші відмінності, що для них притаманні пропонуємо дати наступне загальне визначення безвідкличної довіреності з корпоративних прав: безвідклична довіреність з корпоративних прав – довіреність, що видається з метою виконання або забезпечення виконання зобов'язань учасників господарського товариства, як сторін корпоративного договору, предметом яких є права на частку у статутному капіталі такого господарського товариства або інші повноваження сторін такого корпоративного договору як учасників такого товариства, в якій зазначено, що до закінчення її строку вона не може бути скасована без згоди представника або може бути скасована лише у випадках, передбачених у довіреності.

До важливості безвідкличної довіреності з корпоративних прав як інструмента виконання корпоративного договору. Корпоративний договір є незамінним важелем корпоративного управління товариством учасниками. Одразу після появи в українській правовій системі, корпоративні договори стали важливим інструментом в регулюванні корпоративних відносин. Вони є набагато гнучкішим засобом корпоративного управління ніж класичний статут як і щодо обсягу відносин, які можуть бути ними врегульовані, так і в частині простоти процедури внесення змін до них, особливо що стосується акціонерних товариств. Окрім того, корпоративні договори, надають можливість врегулювати відносини на рівні окремої групи учасників чи акціонерів відповідного товариства, а не всіх учасників. Однак, як би повною мірою не врегулювалися відносини певним корпоративним договором, такий договір залишається дуже вразливим, адже його майже неможливо примусово виконати

в натурі у разі не виконання, чи не повного виконання його положень. Так, жоден державний чи приватний виконавець не має і не повинен мати повноважень голосувати певним чином на загальних зборів учасників певного товариства. Крім того, вразливими є і інші класичні засоби відшкодування втрат постраждалої за корпоративним договором сторони. Так, майже неможливо порахувати збитки (чи хоча б взагалі довести їх наявність) які отримала сторона, яка стала жертвою такого порушення корпоративного договору як голосування на загальних зборах учасників товариства чи невиконання умови щодо примусового викупу чи продажу акцій. В таких випадках безвідклична довіреність щодо корпоративних прав є незамінним засобом захисту порушених інтересів сторони корпоративного договору. В одних випадках, наприклад при покладенні обов'язку на учасника товариства голосувати за вказівкою іншої сторони корпоративного договору, безвідклична довіреність з корпоративних прав повністю виключає можливість допущення порушення такої умови, адже за допомогою такої довіреності право голосувати на загальних зборах може бути передано представнику, який буде чітко виконувати цю умову договору. В іншому випадку, безвідклична довіреність є певним засобом стримування, який каже про невідворотність примусового виконання певних умов договору як от примусового викупу чи продажу акцій відповідно до умов визначених корпоративним договором, адже безвідклична довіреність може передбачати повну передачу повноважень на участь у праводіносинах з переходом прав на акції на представника. Окрім того, безвідклична довіреність може певним чином працювати і на сторону, яка видала таку довіреність, якщо така довіреність буде містити перелік обставин, які пов'язані з порушеннями інтересів довірителя (іншою стороною корпоративного договору) за яких така довіреність анулюється, а представник має перестати нею користуватись.

Висновок. Таким чином, підсумовуючи все вище викладене можемо зробити висновок. Безвідклична довіреність з корпоративних прав є унікальним явищем в українській правовій системі, яка розширює загальні уявлення про представництво, прямо їм не суперечачи, а також створюючи нормальне правове поле, для існування інституту корпоративних договорів в національній правовій системі шляхом надання можливості забезпечення належного виконання їх умов.

Крім того, в рамках даного дослідження було запропоновано нове загальне визначення поняття безвідкличної довіреності з корпоративних прав, необхідне для кращого функціонування національної правової системи загалом, та інститут безвідкличних довіреностей у господарських товариствах, зокрема.

Відтак констатуємо, що викладенні вище висновки і досягнення сформульовані в даному науковому доробку можуть бути основою та стати підґрунтям для подальших наукових досліджень в цій сфері, зокрема в питаннях місця цього правового явище в системі цивільного та господарського права, зв'язку безвідкличної довіреності з корпоративних прав з інститутом представництва, зв'язку з інститутом корпоративного договору та інших тем.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n1315>.
2. Невзгодина Е. Л. Представительство по советскому гражданскому праву. Е. Л. Невзгодина. Томск: Изд-во Томск. ун-та, 1980. 155 с.
3. Бірюков І. А. Цивільне право України. Загальна частина. І. А. Бірюков, Ю. О. Заїка, В. М. Співак. К. : Наук. думка, 2000. 304 с.
4. Бежевець А.М., Монаршук А.О. Корпоративний договір як механізм захисту інтересів учасників товариства. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-4/43>.
5. Серая А. К. Поняття і правова природа довіреності. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/12/10.pdf>.
6. Закон України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>.
7. Закон України "Про акціонерні товариства". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#n2006>.

